

01 **ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

Το στρατηγικό αδιέξοδο που οδηγεί σε εθνική κρίση

■ ΤΟΥ ΡΟΥΝΤΙ ΠΙΝΑΛΝΤΙ

Κάθε μέρα και βδομάδα που περνά, καθίσταται όλο και πιο φανερό πως υπάρχει σοβαρή απειλή από τον τουρκικό επεκτατισμό. Κλιμακώνεται η αγωνία αν θα συμβεί «ατύχημα» (τόρα το λένε και «στραβή»), αν θα γίνει ή όχι πόλεμος με την Τουρκία. Από καιρό έχουν καταρρεύσει οι μύθοι ότι ο Ερντογάν είναι εξασθενημένος, ότι απειλεί λεκτικά απλώς γιατί έχει μεγάλες εσωτερικές δυσκολίες, ότι είναι εντελώς απομονωμένος διεθνώς. Ακόμα όμως και στην πρόσφατη προεκλογική περίοδο, το ζήτημα αυτό απουσίαζε εντελώς από τις ατζέντες των κομμάτων, τα οποία τσακώνονταν μόνο για το ποιος μπορεί να προσφέρει μια καλύτερη διαχειριστική πολιτική. Και μάλιστα, μέχρι εντελώς πρόσφατα, κυριαρχούσε η θεωρία ότι η Ελλάδα έχει μετατραπεί σε «χώρα πρώτης γραμμής» για τα συμφέροντα των ΗΠΑ στην περιοχή, αλλά και επαναλαμβανόταν στερεοτυπικά –εν είδει προσευχής– ότι τα σύνορα της χώρας είναι και σύνορα της Ε.Ε. Τίποτα από αυτά δεν αποτέλεσε φράγμα ανάσχεσης της τουρκικής επιθετικότητας. Η συμφωνία Τουρκίας-Διβύης αποτέλεσε ένα σοκ, και δικαιολογημένα. Γιατί επιχειρεί να δημιουργήσει τετελεσμένα τέτοια που μόνο μια πολεμική σύγκρουση μπο-

ρούσε να προκαλέσει. (βλ. «Μπροστά σε μια εθνική κρίση», *Δρόμος*, φύλλο 478). Τώρα, η πολιτική ηγεσία βρίσκεται προ δύο μεγάλων προβλημάτων: Πώς να ακυρώσει όσα έχει κατοχυρώσει ο Ερντογάν με την συμφωνία αυτή, και πώς να αντιδράσει στην περίπτωση που ο Ερντογάν υλοποιήσει στην πράξη όσα διακηρύσσει με βάση τη συμφωνία.

Πλησιάζει επομένως η ώρα που η Ελλάδα θα κληθεί ευθέως να παραχωρήσει μέρος της επικράτειάς της ώστε να ικανοποιηθεί ο Ερντογάν. Σε αυτό μάλλον έχουν συγκατανεύσει όλοι οι διεθνείς παράγοντες (με ελάχιστες εξαιρέσεις). Σε αυτό το πεδίο, ο Ερντογάν έχει μια άκρως ενεργητική πολιτική εκμετάλλευσης κάθε δυνατότητας και προβολής μαξιμαλιστικών διεκδικήσεων σε όλα τα μέτωπα. Δεν εκλιπαρεί για κάποιες θαλάσσιες διόδους στο Αιγαίο, προβάλλει μια συνολική πολιτική θαλασσών («Γαλάζια Πατρίδα») που απλώνεται από τη Μαύρη Θάλασσα, στη Ν.Α. Μεσόγειο και φτάνει μέχρι τις άκρες της Βόρειας Αφρικής. Δεν περιορίζεται στο να κάτσει στο τραπέζι της μοιρασιάς των υδρογονανθράκων. Ο στρατηγικός του στόχος είναι να καταστήσει την Τουρκία μεγαλοκρατική δύναμη με περιφερειακή –και γιατί όχι παγκόσμια–

εμβέλεια. Στην εποχή της γεωπολιτικής, αυτό είναι δυνατό. Το «στρατηγικό βάθος» του νεο-οθωμανισμού είναι η αναβίωση μιας αυτοκρατορίας με επίκεντρο τη μεγάλη Τουρκία και με δορυφοροποιημένες μια σειρά από χώρες. Τα «σύνορα της καρδιάς» του νεο-οθωμανισμού έχουν περιγραφεί με ακρίβεια.

Σιγά-σιγά, όλοι είναι υποχρεωμένοι να κάνουν τους λογαριασμούς τους με αυτόν τον σχεδιασμό. Αυτός υπάρχει και εκφράζεται ως ενεργή στρατηγική ενός επιτελείου και κοινωνικών δυνάμεων που το υποστηρίζουν, δεν είναι εύκολα διαχειρίσιμος ή αντιμετωπίσιμος για δυνάμεις της εμβέλειας των ΗΠΑ, της Ρωσίας και της Ε.Ε. Πόσο μάλλον από μια δύναμη όπως η σημερινή Ελλάδα.

Η ανισομετρία ανάμεσα στις δύο χώρες εκτείνεται και βαθιάει καθώς η Τουρκία μέσα σε δυο δεκαετίες έχει ενδυναμωθεί ενώ η Ελλάδα έχει εξασθενήσει πολλαπλά, και ιδιαίτερα μέσα από τη μνημονιακή περίοδο και τη μετατροπή της σε «νεοαποικία». Η όποια ισορροπία υπήρχε μέχρι το τέλος του 20ού αιώνα, έχει πλήρως αναστραφεί. Αλλά υπάρχει και ένα ποιοτικό στοιχείο. Έχει αλλάξει άρδην η εποχή. Ελλάδα και Τουρκία δεν είναι πλέον πύονια του αμερικάνικου

ιμπεριαλισμού όπως νομιζόταν, ούτε οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ έχουν την δυνατότητα να ελέγχουν ή να αποτρέπουν τριβές ανάμεσα στις δύο χώρες (όπως το έκαναν στην υπόθεση των Ιμίων). Η Τουρκία του Ερντογάν δρα σχετικώς αυτόνομα και στη βάση μιας δικής της στρατηγικής. Οι ΗΠΑ βρίσκονται σε μια από τις μεγαλύτερες κρίσεις που γνώρισαν και βλέπουν τον διεθνή τους ρόλο να αμφισβητείται όλο και περισσότερο.

Μπροστά στα μάτια μας έχουμε μια ξεκάθαρα χρεοκοπία όλων των «εργαλείων» που χρησιμοποίησε η ελληνική εξωτερική πολιτική και διπλωματία για την αντιμετώπιση του επεκτατισμού της Άγκυρας. Επίσης βλέπουμε σπασμωδικές προσπάθειες να καλυφθεί το υφιστάμενο κενό στρατηγικής, κυρίως με επαναχρησιμοποίηση ίδιων «υλικών» και «σκευών». Κι όλα αυτά, ενώ οι περισσότεροι πλέον εκτιμούν ότι τον Ιανουάριο θα έχουμε σημαντικές εξελίξεις στα μέτωπα των ελληνοτουρκικών σχέσεων που ίσως φθάσουν και σε «κόκκινο». Σαν να μας λένε «καλωσορίσατε στο προαύλιο της εθνικής κρίσης»...

«Εργαλεία» και «σκευή»

Κυριαρχούσε έως πρόσφατα το δόγμα